

Sarvamaa vetoaa meppien yhteisrintamassa demokratian pelastamiseksi EU:n jäsenvaltioissa

31.03.2020

**Lähetetty Euroopan unionin neuvostolle ja komissiolle,
Vedoten komission puheenjohtajaan Ursula von der Leyeniin,**

Koronaviruspandemia vaatii kiireellisiä ja kunnianhimoisia toimia ihmishenkien pelastamiseksi ja talouden suojelemiseksi. **Myös demokratiaa on puolustettava koronapandemian aikana vallankaappausyrityksiltä. Kaikkien hallitusten poikkeustoimenpiteiden tulee kunnioittaa demokraattisia menettelyjä, avoimuutta ja oikeusvaltioperiaatetta.** Erityisesti silloin, kun perusvapauksia rajataan merkittävästi, sen tulee tapahtua laajimmalla mahdollisella demokraattisella enemmistöllä eikä vastoin oppositiota.

Valitettavasti osalla EU:n jäsenmaiden hallitusten toimilla ei ole mitään tekemistä viruksen vastaisen taistelun kanssa. Toimien kohteina ovat hallituksen kriitikot, oppositio tai ilmaisunvapaus. **Populistihallitukset Euroopassa käyttävät koronavirusta hämäyksenä ja runnovat lakeja ja asetuksia, jotka estävät demokraattisesti valittujen parlamenttien toiminnan. Tämä hiljentää opposition ja kumoo lehdistönvapauden kaltaisia perustavanlaatuisia vapaan yhteiskunnan periaatteita.** On olemassa vakava vaara, että liberaalit demokratiat muutetaan poikkeustilapäätöksillä autoritäärisiksi järjestelmiksi Euroopan unionin sisällä.

Euroopan tulee pysäyttää tämä nyt! Komission on kyennyt aikaisemmin estämään muun muassa Puolaa hiljentämästä tuomioistuimia ja Romaniaa laillistamasta korruptiota. Tuomme huomioon seuraavia uhkia demokratialle ja oikeusvaltiolle Euroopan unionissa:

- **Unkarin pääministeri Viktor Orbán** toi voimaan poikkeuslain, joka pysäyttää parlamentin toiminnan määrittelemättömäksi ajaksi. Tämä antaa hänelle mahdollisuuden hallita asetuksin ja lykätä vaaleja. Lisäksi laki rankaisee “valeutisista” ja “koronapelon lietsonnasta” jopa 5 vuoden vankeusrangaistuksella, mitä voidaan hyvin käyttää kriittisiä toimittajia ja kansalaisia vastaan. Laki hyväksyttiin määräenemmistöllä maanantaina 30. maaliskuuta.
- **Tšekin pääministeri ja miljardööri Andrej Babis** yritti koronatoimia käsittelevässä kabinettikokouksessa runnoa läpi lakia, joka olisi estänyt oikeustoimien nostamisen häntä kohtaan. Babis on ollut EU:n talousvalvonnan syynissä mittavista eturistiriidoissa EU-rahojen käytössä. Hän on sekä suurin EU-rahojen vastaanottajia että päättäjä rahojen jakamisesta Tšekeissä. Tähän asti julkinen paheksunta on estänyt lain valmistelun.
- Kun **Puolan hallitus** julisti epidemiahäätätilan, kaikki ehdokkaat hallituksen ehdokkaita lukuun ottamatta keskeyttivät presidentinvaalikampanjansa. Hallitus kieltäytyi lykkäämästä vaaleja. Istuva presidentti Duda käyttää tilaisuutta hyväkseen

varmistakseen itselleen etulyöntiaseman vaaleissa. Hallitus myös muutti vaalilakia vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen vaaleja, mikä on vastoin Puolan perustuslakia.

- **Bulgarian hallitus** esitti raskaiden sakkojen ja vankilatuomioiden käyttöönottoa, jotta koronapandemista ei levitetä valheellista tietoa. Bulgarian presidentti käytti veto-oikeuttaan perusteena, että laki ”hyökkää viimeisiä sanavapauden rippeitä, joita maassa on jäljellä”. Presidentti voi kuitenkin estää lain voimaantulon vain kerran.

Kansalaisjärjestöaktivistit ovat kritisoineet edellä mainittuja toimia voimakkaasti, sillä ne johtaisivat autoritäärisiin poliittisiin järjestelmiin. Etenkin Unkarissa Orbán on hyvin lähellä valtion muuttamista diktatuuriksi.

Näiden tapahtumien valossa vaadimme, että:

- 1) Kaikilla **EU:n jäsenmaiden** hallitusten poikkeustilatoimenpiteillä tulee olla päättämispäivämäärä, jota voidaan tarvittaessa pidentää. Toimien tulee antaa toimittajille ja parlamenteille mahdollisuuden harjoittaa demokraattista valvontatehtäväänsä.
- 2) **EU:n komission** tulee selkeästi vastustaa sellaisten autoritääristen hallitusten toimia, joilla pyritään kammimaan valtaa koronaviruksesta johtuvan kriisin varjolla.
- 3) **EU:n komission** täytyy lopettaa EU-varojen maksaminen Unkarin hallitukselle niin kauan, kun hallituksen toimet ovat parlamentaarisen valvonnan ulkopuolella. Sen sijaan komission tulee suoraan päättää EU-varojen kohdentamisesta.
- 4) **Kansalaisjärjestöjen ja lehdistön** työtä ei saa rajoittaa. Ne ovat olennainen osa demokraattisia yhteiskuntia, ja niiden työn täytyy antaa jatkoa poikkeusoloissakin.

Ensimmäiset allekirjoittajat:

Petri Sarvamaa, MEP, kokoomus, Suomi

Heidi Hautala, MEP, vihreät, Suomi

Daniel Freund, MEP, vihreät, Saksa

Lara Wolters, MEP, sosiaalidemokraatit, Alankomaat

Guy Verhofstadt, MEP, liberaalit, Belgia

Ramona Strugariu, MEP, liberaalit, Romania

Mikuláš Peksa, MEP, piraatit, Tšekki

Terry Reintke, MEP, vihreät, Saksa

Sergey Lagodinsky, MEP, vihreät, Saksa

Franziska Brantner, MP, vihreät, Saksa

Margarida da Silva, Corporate Europe Observatory

Alberto Alemanno, Jean Monnet Professor, HEC Paris

Helen Darbshire, Access Info Europe

Jamila Schäfer, Varapuoletjohtaja Saksan vihreät

Tiemo Wölken, MEP, sosiaalidemokraatit, Saksa

Domenèc Ruiz Devesa, MEP, sosiaalidemokraatit, Espanja

Fabio Massimo Castaldo, MEP, 5 Stelle, Italia

Niklas Nienass, MEP, vihreät, Saksa

Patrick Breyer, piraatit, Saksa